herpy

JASZCZURKI WŁAŚCIWE

Gold Tegu

Tupinambis teguixin

Tupinambis teguixin to duży, masywny i aktywny za dnia tegu z Amazonii i Wyżyny Gujańskiej, czarny ze złotymi do żółtawych pasami. Osiąga 60-120 cm, żywi się głównie pokarmem zwierzęcym, często jest skory do obrony i trudny do oswojenia. Wymaga bardzo dużego, ciepłego i wilgotnego terrarium, UVB oraz doświadczonego opiekuna, który poradzi sobie z silnym zwierzęciem przez 10-15 lat.

Rodzina: Teiidae Dawna nazwa: *Tupinambis nigropunctatus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**60-120 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**10-15 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Sawanna, las deszczowy i mokradła**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**180 × 90 × 90 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**24-35 °C**
Miejsce wygrzewania	**40-55 °C**
Temperatura w nocy	**20-24 °C**
Wilgotność	**70-85%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Niezbędne** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady, owoce, kręgowce i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**4-32 jaj**
Inkubacja	**150-180 dni** przy 28-32 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Tupinambis teguixin to ciężki, mocno zbudowany tegu o gładkich, błyszczących łuskach, silnych nogach, długich pazurach, trójkątnej głowie i okrągłym ogonie, dłuższym niż tułów. Ciało jest czarne ze złotymi do bladożółtych poprzecznymi pasami i plamami, a tylne nogi mają okrągłe plamki. Samiec ma szerszą głowę i wyraźniejsze policzki niż samica.

Dorosłe osobniki osiągają zwykle 60-100 cm, pojedyncze nawet do 120 cm, przy długości od pyska do kloaki do 40-50 cm, i ważą do 3-4 kg. Gatunek jest więc wyraźnie mniejszy od *Salvator merianae*. Kręgi ogonowe mają płaszczyzny autotomii, więc ogon łatwo się odłamuje.

Nazwa i zakres gatunku budzą zamieszanie od ponad 150 lat. Nazwy *T. teguixin* długo używano dla gatunku, który dziś nazywa się *Salvator merianae*, podczas gdy ten gatunek funkcjonował pod nazwą *Tupinambis nigropunctatus*. W 2016 roku to, co do tej pory nazywano *T. teguixin*, podzielono na cztery gatunki: *T. teguixin* w wąskim ujęciu, *Tupinambis cryptus* w Wenezueli, na Trynidadzie i Tobago oraz w regionie Gujany, *Tupinambis cuzcoensis* u podnóża Andów i *Tupinambis zuliensis*

w Basenie Maracaibo. Gatunki te trudno od siebie odróżnić, a *T. cryptus* występuje obok *T. teguixin* w części regionu Gujany. Starsza literatura, informacje z Argentyny i wiele danych z Trynidadu i Wenezueli dotyczą zatem innych gatunków, a oznaczenie zwierząt w handlu rzadko jest pewne.

T. teguixin jest bardziej skory do obrony niż południowe tegu. Zwierzęta odłowione z natury są płochliwe i trudne do oswojenia, a większość osobników w handlu pochodzi z odłowu. To nie jest zwierzę do codziennego brania na ręce, lecz duże, silne i inteligentne zwierzę, które wymaga doświadczonego opiekuna.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Występowanie i środowisko

Tupinambis teguixin w wąskim ujęciu żyje w Amazonii i na Wyżynie Gujańskiej: od wybrzeża Gujany, Surinamu i Gujany Francuskiej przez Roraimę i Parę w Brazylii na południe do Mato Grosso i Goiás oraz na zachód do brazylijskiego stanu Amazonas. Populacje tegu w Kolumbii, Ekwadorze, Peru i Boliwii zaliczano dotąd do tego gatunku, jednak po podziale w 2016 roku nie wyjaśniono, które z nich należą do *T. teguixin*, a które do *Tupinambis cuzcoensis* lub jeszcze nieopisanych gatunków.

Populacje w Wenezueli oraz na Trynidadzie i Tobago to *Tupinambis cryptus*. Gatunek nie występuje w Panamie ani w Urugwaju, a w wąskim ujęciu nie jest znany z Argentyny; starsze doniesienia stamtąd dotyczą prawdopodobnie *Salvator merianae*.

> **Naturalny zasięg:** Gujana, Surinam, Gujana Francuska, Brazylia, Kolumbia, Ekwador, Peru i Boliwia.

ŚRODOWISKO

Tupinambis teguixin występuje w wielu typach środowisk: w lesie deszczowym, na skrajach lasów, na sawannie, w strefie przybrzeżnej i wzdłuż cieków wodnych. Jest aktywny za dnia, aktywnie szuka pokarmu na ziemi i w ściółce, sam kopie nory lub korzysta z nor innych zwierząt. Rano wygrzewa się w słońcu i w czasie aktywności utrzymuje temperaturę ciała 32-35 °C. Zwierzęta żyją samotnie i są terytorialne, a samce walczą o samice.

Klimat jest tropikalny, gorący i wilgotny przez cały rok, a w zależności od regionu z porą deszczową i porą suchą. Zimowanie nie zostało u tego gatunku udokumentowane. Blisko spokrewniony *Tupinambis cryptus* z równin Wenezueli przechodzi okres spoczynku w porze suchej, który poprzedza kopulację.

Pokarmem jest wszystko, co da się obezwładnić: ślimaki, owady, mrówki i termity, małe ssaki, mniejsze jaszczurki i węże, ptaki oraz jaja ptaków, żółwi i kajmanów, owoce i miód. Wielkość ofiary rośnie wraz z wielkością zwierzęcia. Samica wygrzebuje komorę w termitierze, często wysoko na drzewie, i tam składa jaja. Termity zamykają gniazdo z powrotem, a jaja leżą w cieple i wilgoci, aż deszcz rozmiękczy termitierę i młode mogą się wydostać.

Hodowla

TERRARIUM

Wiedza o hodowli *Tupinambis teguixin* w wąskim ujęciu jest skąpa, a rozmnażanie w niewoli zdarza się rzadko. Niemal wszystkie zwierzęta w handlu pochodzą z odłowu, a zasady utrzymania opierają się na doświadczeniach ze zwierzętami sprzedawanymi pod tą nazwą oraz z lepiej poznanymi *Salvator merianae* i *Salvator rufescens*.

Dorosłe zwierzę potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 180 × 90 × 90 cm (długość × szerokość × wysokość); większe jest lepsze. Młode zwierzę może przez krótki czas mieszkać w mniejszym terrarium, ale szybko z niego wyrasta, więc zaplanuj duże terrarium od początku. Terrarium buduje się zwykle na zamówienie, z otwieraniem od frontu i dobrą wentylacją. Drzwi muszą się zamykać na zamek, bo zwierzę jest silne i sprytne.

Podłoże musi być głębokie, bo zwierzę kopie: co najmniej 20 cm dla dorosłych i co najmniej 10 cm dla młodych. Użyj mieszanki nienawożonej ziemi ogrodowej i włókna kokosowego lub kory cyprysowej, która dobrze trzyma wilgoć i nadaje się do kopania, najlepiej z warstwą liści na wierzchu. Unikaj trocin z sosny i cedru, które są szkodliwe. Ułóż płaskie kamienie jako miejsce do wygrzewania, kryjówki po obu stronach oraz dużą, solidną kryjówkę, do której zwierzę zmieści się w całości. Wymieniaj całe podłoże co 3-4 miesiące, a odchody usuwaj codziennie.

Do wyposażenia należy duży, płaski pojemnik z wodą, w którym zwierzę może się położyć, bo gatunek chętnie się kąpie. Zwierzę trzyma się pojedynczo.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

TEMPERATURA

Miejsce do wygrzewania powinno mieć temperaturę powierzchni 40-55 °C, mierzoną termometrem na podczerwień. Ciepła strona terrarium ma 32-35 °C, a chłodna 24-29 °C. Na noc wyłącza się światło i ogrzewanie, a temperatura spada do 20-24 °C.

Użyj kilku żarówek halogenowych umieszczonych blisko siebie nad miejscem do wygrzewania, aby całe ciało ogrzewało się równomiernie, i osłoń je kratką, żeby zwierzę nie mogło dosięgnąć żarówek. Promienniki ceramiczne oraz czerwone lub niebieskie żarówki się nie nadają. Mierz temperaturę termometrami cyfrowymi, a miejsce do wygrzewania kontroluj termometrem na podczerwień. Zwierzę musi zawsze mieć możliwość odejścia od ciepła.

Gatunek jest tropikalny i nie zimuje. Zwierzęta trzymane w zbyt niskiej temperaturze źle trawią, tracą apetyt i stają się podatne na infekcje.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 70-85 %. To więcej niż u większości jaszczurek i odpowiada lasowi tropikalnemu. Utrzymuj podłoże wilgotne, ale nie mokre, zraszaj raz lub dwa razy dziennie albo użyj systemu zamgławiającego. Pomaga warstwa liści na podłożu, a także woda wlewana bezpośrednio do podłoża, o ile nie robi się z niego błoto.

Pojemnik z wodą musi być tak duży, żeby zwierzę mogło się w nim położyć. Często wymieniaj wodę i myj pojemnik, gdy jest brudny; tegu wciągają podłoże do wody i często zostawiają w niej odchody.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Tupinambis teguixin jest aktywny za dnia i wygrzewa się przez kilka godzin dziennie, dlatego potrzebuje mocnego światła i UVB przez 12 godzin na dobę. Tegu należą do strefy Fergusona 3. Użyj świetlówki T5 HO 10-12 % w oprawie z odbłyśnikiem nad miejscem do wygrzewania. Przy świetlówce wewnątrz terrarium odległość do miejsca wygrzewania wynosi zwykle 43-46 cm, a przez siatkę 33-38 cm. Warto sprawdzać to miernikiem UV, a świetlówki wymieniać zgodnie z zaleceniami producenta, zwykle co roku.

Mocna oprawa LED lub T5 ze światłem dziennym (około 6 500 K) zapewnia jasne terrarium niezależnie od lamp grzewczych.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Tupinambis teguixin jest wszystkożerny, ale żywi się głównie pokarmem zwierzęcym: około 90 % pokarmu zwierzęcego i 10 % owoców i warzyw. Podawaj urozmaiconą dietę z owadów (świerszczy, karaczanów, szarańczy, mącznika i innych larw), ślimaków, całych ofiar, takich jak rozmrożone myszy, szczury, kurczaki i przepiórki, jaj, ryb i chudego mięsa. Różnorodność jest ważniejsza niż jeden rodzaj pokarmu; dieta złożona wyłącznie z gryzoni prowadzi do otyłości i niedoborów.

Młode do 6 miesięcy karmi się 5 razy w tygodniu, w wieku 7-12 miesięcy 4 razy, w wieku 1-2 lat 3 razy, a dorosłe 2 razy w tygodniu. Pilnuj ilości, bo gatunek łatwo tyje. Owady i mięso obsypuj wapniem, a regularnie podawaj multiwitaminę; całe ofiary nie wymagają suplementacji. Nigdy nie podawaj żywych gryzoni, które mogą pogryźć zwierzę.

Karmienie długą pęsetą zapewnia dobry, spokojny kontakt i pomaga zwierzęciu odróżniać rękę od pokarmu.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Tupinambis teguixin jest silny, szybki i skory do obrony. Zwierzęta z odłowu są zestresowane i trudne do oswojenia, a gdy czują się zagrożone, gryzą, uderzają ogonem i drapią. Ugryzienie dorosłego tegu może spowodować głębokie rany. Zwierzęta kupione jako młode łatwiej oswoić niż dorosłe osobniki z odłowu. Wymaga to cierpliwości i spokojnego, codziennego kontaktu, np. podawania pokarmu z pęsety. Wiele zwierząt przywiązuje się tylko do jednej osoby.

Zachowuj spokój przy zwierzęciu, podchodź z boku i unikaj gwałtownych ruchów oraz chwytania od góry. Przestraszone zwierzę syczy, nadyma się i uderza ogonem. Nigdy nie chwytaj za ogon. Nowo nabytym zwierzętom daj kilka tygodni spokoju.

Trzymaj zwierzę pojedynczo; samce są terytorialne i mogą się nawzajem poważnie zranić. Gady mogą przenosić *Salmonella*, więc dokładnie myj ręce po każdym kontakcie i nie pozwalaj małym dzieciom dotykać zwierzęcia bez nadzoru. Gatunek jest aktywnym łowcą, który potrzebuje przestrzeni, możliwości kopania i urozmaiconego pokarmu.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samiec ma szerszą głowę i wyraźniejsze policzki niż samica, a u dorosłych samców różnica jest wyraźna. U młodych zwierząt wygląd nie jest pewną wskazówką, więc jeśli płeć ma znaczenie, zleć jej określenie weterynarzowi. Wiek i wielkość w momencie osiągnięcia dojrzałości płciowej nie zostały udokumentowane dla gatunku w wąskim ujęciu.

GODY I KOPULACJA

Informacji o kopulacji w niewoli prawie nie ma, a rozmnażanie zdarza się rzadko. U blisko spokrewnionych gatunków samiec podąża za gotową do rozrodu samicą, strzeże jej przed innymi samcami, przebiera nogami w miejscu przed nią i trąca ją pyskiem. Sama kopulacja jest gwałtowna: samiec wgryza się w kark samicy i owija swój ogon wokół jej ogona. U *Tupinambis cryptus* w Wenezueli i na Trynidadzie kopulacja i składanie jaj odbywają się na początku pory suchej. Nie udokumentowano, co wywołuje kopulację w niewoli.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa jaja w termitierze, często wysoko na drzewie. Gatunki z tej grupy składają mniejsze zniesienia niż *Salvator merianae*; zniesienia liczą 4-32 jaja, a *Tupinambis cryptus* może złożyć do 50. Liczba zniesień w roku nie jest udokumentowana. Samicy, która ma składać jaja, zapewnij głębokie, wilgotne podłoże lub dużą, zamkniętą skrzynkę lęgową z wilgotną ziemią, w której może kopać. Bez odpowiedniego miejsca może zatrzymać jaja, co zagraża jej życiu.

INKUBACJA

W naturze jaja leżą w termitierze aż do pierwszych ulewnych deszczy, dlatego inkubacja trwa 150-180 dni. Temperatura inkubacji w niewoli nie jest udokumentowana; 28-32 °C to szacunek oparty na klimacie tropikalnym. Użyj zamkniętego pojemnika z wilgotnym wermikulitem lub perlitem i małym otworem wentylacyjnym, a jaja zostaw w spokoju. Jaja nie mogą być mokre.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

W naturze do wyklucia dochodzi w porze deszczowej, a młode od początku radzą sobie same. Mierzą około 9 cm od pyska do kloaki i są bardziej płochliwe niż dorosłe zwierzęta. Trzymaj je w terrarium z głębokim, wilgotnym podłożem, wieloma kryjówkami, UVB i wysoką temperaturą, a karm małymi owadami obsypanymi wapniem. Nie istnieje szczegółowy poradnik odchowu dla tego gatunku.

Zdrowie i częste błędy

Wiele problemów wynika z błędów w utrzymaniu, zwłaszcza ze zbyt niskiej temperatury, zbyt małej ilości UVB i zbyt jednostronnej diety. U zwierząt z odłowu dochodzą do tego stres i pasożyty.

- Otyłość przy zbyt tłustym pokarmie i zbyt małej ilości ruchu. Regularnie waż zwierzę.
- Metaboliczna choroba kości przy zbyt małej ilości UVB i wapnia.
- Infekcje dróg oddechowych i zapalenie jamy ustnej przy zbyt niskiej temperaturze i mokrym podłożu bez ogrzewania.
- Robaki jelitowe i roztocza u zwierząt z odłowu. Nowe zwierzęta poddaj kwarantannie i zleć badanie kału.
- Stres i wychudzenie u zwierząt z odłowu, będące częstą przyczyną przedwczesnej śmierci.
- Problemy ze składaniem jaj u samic bez odpowiedniego miejsca do kopania.

Zdrowe zwierzę ma czyste oczy, pełną nasadę ogona, gładką skórę i regularne trawienie. Zwierzę, które chudnie, nie je lub oddycha z otwartym pyskiem, musi trafić do weterynarza doświadczonego w leczeniu gadów. Silne zwierzę ważące kilka kilogramów może być trudne do opanowania, więc ustal z weterynarzem transport i sposób postępowania z góry.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.